

OTVORITEV NEMŠKE ŠOLE V VARŠAVI.

Dne 27. oktobra t. l. opoldne se je vršila o priliki otvoritve nove nemške šole v poslopju starega poljskega naučnega ministrstva velika slovesnost. Šola ima namen, podati središče nemški koloniji, ki je bila zaradi barbarskega preganjanja potom ruskih oblasti in zaradi izselitve v prvem vojnem letu jako oslabiljena. Slavnost je otvoril generalni guverner pl. Beseler z govorom, v katerem je izrazil upanje, da bo tvorila ta otvoritev vir lepega in bogatega razvoja za nemški živej in nemško stvar v tem tujem mestu.

PROTI BARAKAM.

„Kuryer Lwowski“ objavlja članek bivšega železniškega ministra Glabinskega o begunskih barakah in opozarja na neizmerno moralno in gmotno škodljivost begunskih barak. Ljudi, navajenih svobode in dela, ne boste nikdar zadovoljili z barakami. Bivši minister pa posebno vprašuje to-le: Zakaj se ravno za nekaj beguncev ostaja pri sistemu barak, dočim je ogromna večina beguncev razstresenih po občinah, kjer so ljudje bolj zadovoljni kakor v barakah, ki jih smatrajo za kaznilnice. Na to vprašanje niti ministrstvo ne ve pametnega odgovora. Barake so dražje kakor podpiranje beguncev. Notranje ministrstvo poroča, da je bilo leta 1914/15 po posameznih občinah razdeljenih 317.118 beguncev; stroški zanje so znašali 82 milijonov 457.778 K. Na enega teh prostih beguncev je prišlo 260 K stroškov. Po barakah je bilo 73.028 beguncev, od katerih je posamezen veljal državo 570 K, tedaj dvakrat toliko. Prostim beguncem je vlada dajala 70 v do 1 K, po barakah pa je bilo precej stroškov ne samo s hrano, ampak tudi za reparature in upravo. Sistem barak pa ni tudi prav nič gospodski, ker ljudi drži od dela to v časih, ko tako manjka delavnih sil. Koliko bi se poznalo na polju, da so tudi ti ljudje delali! Proti barakam pa govorijo tudi moralni razlogi, izobrazba in vzgoja otrok, zdravje, aprivizacija in neizmerno žalostna umrljivost beguncev posebno otrok. Posl. Lasocki pravi v svoji spomenici, da so barake edino v interesu gotovih ljudi, sicer pa niti državi niti beguncem v korist. Jude so vse rešili iz barak, naj še druge!

PREPOVEDANA RAZSVETLJAV.

Po ministrski naredbi z dne 22. oktobra t. l. je prepovedano do konca vojne z ozirom na izredne razmere ob vsaki priliki razsvetljevali grobove in grobnice s svečami in oljem. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali — Poučite narod, da ne bo trpel škode!

SRBSKI DIJAKI V VOJNI.

Kakor javlja „Kölnische Zeitung“ po poročilu srbskega konzulata v Odesi, je padlo od 2000 slušateljev belgrajske univerze na bojišču 1300 dijakov. Med Srbi, ki so dospeli na Krf, da jih uvrste v srbske prostovoljske zборе, se nahajajo člani ministrstva, vseučiliški profesorji in druge odlične osebe. Vsi odidejo na fronto.

STARI IN NOVI ČAS.

Minister izven službe in sedaj zopet justični minister, tajni svetnik dr. Fran Klein, je priredil na Dunaju predavanje in je izvajal med drugim: Javni duh časa neposredno pred vojno — stari duh — je kazal malo smisla za državo, za delo na podlagah družbe in za podrejanje pod interese skupnosti. Prevladala je marveč močno razvita

zavest o sebi in o svojem bistvu, ki so mu bili večinoma smotri materialne forme sreče. K temu spada predvsem zopetno zadovoljivo parlamentarično delovanje, do katerega je narodnostno vprašanje ključ. Najvišji državni interes ni nezdružljiv z dobrohotnim upoštevanjem narodnih zahtev v istem danem okvirju, in narodi, ki so se v vojni borili za državo in ji pomagali v nje drugih stiskah, ne bodo oporekali razmerju med državo in narodi, ki daja vsakemu kar mu gre. Ne more se povedati z zadostnim poudarkom, kake neizmerne posledice bo imelo mišljenje in hotenje vsakogar. Tako blizu ne pride tako hitro prilika, da po svoji lastni duševnosti obrnemo svojo usodo na bolje. Vse, kar bo moralo biti pozneje, se steka sedaj v dolžnosti in nalogi, da izkoristimo moč duha, da po veliki vojni pride veliki čas miru — Avstrija, procvitajoča v kljub nasprotnikom!

TRETI BOŽIC NA BOJIŠČU.

Pod tem naslovom piše urad za vojno oskrbo (v c. k. vojnem ministrstvu): V tretje se bliža božični praznik, ki ga bodo morali naši zmagoslavni vojniki preživeti daleč od dragih svojcev, daleč od domovine. — Zavezovali smo se, da bomo v zvestem in vdanem izpolnjevanju vztrajajočim junakom povodom božičnih praznikov pošljemo skromen znak zvestega spominjanja v pozdrav iz domovine. V tretje se lotuje urad za vojno oskrbo c. in k. vojnega ministrstva, da s kakim darom našim vojakom na bojišču olepša božični večer in poda dokaz, da se jih spominjamo v odkritosrčnem pripoznavanju. Od lanskega leta je nastal naši domovini nov sovražnik, in večje postaja številu onih, ki se bore na različnih bojiščih in ki jih je obdarovati. Zato prosi urad za vojno oskrbo c. in k. vojnega ministrstva velikodušnih in čim skorajšnjih darov v ta namen. Vsi prispevki, bodi mali ali veliki, bodo sprejeti s hvaležnostjo. Vsakdo, ki se nahaja v domovini — naj že ima ljubljen svojcev na bojišču ali pa ne — naj smatra za svojo sveto dolžnost, da prispeva s kako trohico, da pripravimo malo veselje tistim, ki vse zastavljajo za čast in ugled naše ljube domovine. Urad za vojno oskrbo c. in k. vojnega ministrstva bo skrbel, da milodari, ki obstoje le iz predmetov, ki se jih v domovini ne pogreša, pravočasno dospejo četam na bojišču kot božičen pozdrav iz domovine in znak nade na srečno snidenje.

V VOJNI OSLEPELI VOJAKI.

Pred kratkim časom je imel učitelj za slepce Troyer v Inomstu predavanje o skrbi za vojake, ki so oslepele v vojni. Na podlagi uradnih podatkov je povedal, da je že skoro 2000 vojakov, ki so v vojni popolnoma oslepele. Za podpora in preskrbo oslepelih vojakov je bilo do konca oktobra nabranih 2.700.000 K. To seveda ni kdo ve kaj, zlasti če se pomisli, da vojne še ni konec.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Dnevi darovanja: Učenke slovenske dekliške šole na Acquadottu v Trstu 19 K 20 vin.; učenci in učenke slovenske mestne ljudske šole v Rojani 20 K; Cerklje na Goriškem 736 K 50 vin.; učitelstvo ljudske šole v Velikih Laščah 364 K; v Kranju 3585 K 91 vin.; šole Krškega okraja z mestom Krškimi (natančnejši izkaz priobčimo prihodnjic) 4816 K 32 v.; skupaj 9541 K 93 v.

V zadnji štev. izkazanih	215 623 K 44 v.
Danes izkazanih	9541 „ 93 „
Doslej nabranih	225.165 K 37 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za „Rdeči križ“ itd.	225 165 K 37 v.
III. vojno posojilo	278 748 „ 69 „
IV. „	2 714 338 „ — „
Srednje šole	39 554 „ 11 „
Končna vsota	3.257.806 K 17 v.

Pouk o alkoholizmu po šolah.

V očigled temu, da narašča moralna pokvarjenost mladine, in z ozirom na to, da je treba že zdaj pričeti pripravljati moralno regeneracijo ljudstva po vojni — kar je brez treznosti nemogoče — se je že dlje časa mislilo na to, kakó naj bi se že pri učeči se mladini pospešilo treznostno gibanje. — Na prošnjo protialkoholne zveze „Sveta vojska“ se je v ponedeljek, 2. okt. t. l. v vladni palači pod predsedstvom g. vladnega svetnika in dež. šol. nadzornika dr. J. Bezjaka vršilo posvetovanje, sicer ne strogo uradnega značaja, ki pa bo, upamo, velikega pomena za vzgojo naše mladine. Posvetovanja so se udeležili gg.: dež. šol. nadzornika dr. Bezjak in dr. Opeka; gg.

okrajni šolski nadzorniki Grad, Lavtizar in Stiasny ter predsednik „Svete vojske“ g. konzistorialni svetnik J. Kalan.

Zastopnik „Svete vojske“ najprej pové svoje misli, kakó naj bi delovala šola proti alkoholizmu. Dvoje je potrebno: 1. pouk, 2. nekaka „organizacija“, vkolikor namreč to šolski predpisi dovoljujejo.

Gg. okrajni šolski nadzorniki poročajo, kaj se je v njihovih šolskih okrajih v tem oziru že delalo in doseglo.

Po ljudskih šolah ljubljanskega mesta se že dlje časa posveča večja pozornost alkoholnemu vprašanju. Po nekaterih šolah se govori o tem pri vseh mogotih prilikah, po drugih pri pouku o prirodoslovju, o človeškem telesu in pri pouku slovenščine; po nekaterih so imeli predavanja o tem na roditeljskih večerih. Nekateri šole imajo že protialkoholne slike in so imele skioptična predavanja o istem predmetu. Nekaj šol je, po katerih imajo šolarje v tem oziru tudi že „organizirane“, to je: vpisane v poseben imeniku. Kot pomožna knjižica za pouk služi — seveda ne v šoli — „Mali protialkoholni katekizem“. Protialkoholno glasilo „Zlato dobo“ imajo naročene domalega vse šole za svoje knjižnice ali pa jo bodo naročile; po Barju gre list od hiše do hiše.

V novomeškem in črnomaljskem okraju so se na poziv okr. šol. nadzornika dosegli že lepi uspehi. Preteklo leto je bilo v novomeškem okraju 1024 in v črnomaljskem 1080 otrok, ki so se vse leto zdržali vsakega alkohola. — Otroci pa, ki niso „organizirani“, pijejo skoro vsi, tudi najmanjši. Bilo bi torej napačno, pouk o alkoholizmu odlagati šele na višje razrede; treba je začeti takoj pri malih.

Nadzornik krškega in litijskega okraja toži, da matere dajejo slab zgled, mnoge same pijejo, tudi cigarete kadijo (!) in jih otrokom kupujejo (!). Opozarja, da je treba strogo paziti, da se bo prepoved deželne vlade glede obiskovanja gostilnic, kavenja in kvartanja mladostnih oseb res natančno izvrševala.

Posvetovalci so bili po vsem tem soglasno teh misli.

1. Nadzorniki naj delajo na to, da se o alkoholizmu poučuje po vseh šolah in vseh razredih, in sicer pri malih prilično, pri večjih pa bolj sistematično. Učitelstvo naj se zase poslužuje pri pouku knjižice „Učitelj v boju proti alkoholizmu“, ki jo je pred nekaj leti deželni odbor podaril vsem šolam — Šole naj bodo naročene tudi na „Zlato dobo“, iz katere se lahko o priliki čita ali poda kak sestavek. Nabavijo naj si tudi štiri izvirne protialkoholne slike učitelja Petriča, ki bodo v kratkem izšle; dalje Weichselbaumovo sliko po alkoholu poškodovanih organov in druge, ki jih je lahko dobiti. — Ker pa za učence same ni še nobene učne knjige za to, naj se čimprej sestavi primerna čitanka, da se na podlagi le-te more delati na oblastveno dovoljen obligaten pouk o alkoholizmu. Začasno pa naj se sestavi nekaj „dodatek“ k berilom po vzorcu nemških „Kriegsanhänge“.

2. Otroci naj se vzpodbujajo, da se popolnoma zdrže alkoholnih pijač, ter pozivljajo, da se v to tudi zavežejo in vpišejo med „Mlade junake“. Ti se imajo popolnoma zdržati alkohola, tobaka in kletve! — Učitelj naj vodi seznam teh mladih junakov-zdržnikov, jih nadzoruje in vzpodbuja k vztrajnosti. Priporoča se — kakor nekateri učitelji že delajo — da vztrajne zdržnike vpišejo v „Zlato knjigo“. — Učitelstvo bo okr. šol. nadzornikom poročalo o uspehih tega dela.

Približno isto velja o srednjih šolah. Alkoholni pouk naj se podaja priložnostno, zlasti pri prirodoslovju in posebno še pri somatologiji (za kar tudi dobro služi Weichselbaumova slika). — Kar velja vobče o srednjih šolah, velja pa prav posebno za pripravnico. Tu naj se učitelji usposobijo za tozadevni pouk. Profesorji, oziroma šolski zdravniki naj se zavzamejo za to intenzivno in z ljubeznijo. — Seznam abstinentov na srednjih šolah naj vodi katehet, ker prihaja v vse razrede in ker je to tudi versko-moralnega pomena. Vendar bo izvrstno vpivalo, ako bodo kateheti v tem podpirali tudi drugi profesorji, morda razredniki vsak v svojem razredu ali poleg tega še en profesor na vsaki šoli, kakor vodijo gospodje tudi mladinske in športne igre. Pod vodstvom profesorjev smejo imeti dijaki tudi posebne sestanke ad hoc s predavanji, ki jih imajo ali sami ali pa povabijo kakega govornika od drugod.

Definitivno bo zadevo uredil in ukazal deželni šolski svet na vlogo, ki naj jo „Sveta vojska“ pri njem vloži. Ker pa je zadeva nujna, naj se v okvirju sedanjih možnosti to delovanje prične kar takoj.

Pod naslovom „Abstinenca v šoli“ se je oglašil h gorenjemu predmetu „Delavec“ z dne 4. t. m. Njegove opazke oziroma izvajanja so pisana tako stvarno, da se nam

zde vredne vsega uvaževanja. Kakor se vidi, se za to važno vprašanje zanima tudi naše delavstvo, in to s hvalevredno objektivnostjo, ki se sklada z našimi opazkami v zadnji naši listnici uredništva. Mnenja smo — kakor smo povedali že zadnjič in danes zopet ponavljamo — da naj ne govore samo uradne osebe in abstinenti, ampak tudi učitelji pedagogi, da ne zavozimo z reševanjem tega vprašanja v napačno strugo in ne ustvarimo z navidezno in materialno koristjo moralne škode!

„Delavec“ piše v glavnem tako:

Prvi stavek poročila o dotični enketi nam pove nekaj, kar je malo v zvezi z abstinenco. Kdor logično misli, ta bo sklepal iz tega uvoda, da mladina sedaj pijančuje ter da je zaradi pijanstva nemoralna. A eno ne drugo ni resnično. Vzrok takozvane „moralne propalosti“ je nedostatna vzgoja v šoli, še bolj pa javna vzgoja zadnjih let, ki je silno pospeševala sovraštvo, lahkomišelnost in hinavstvo med ljudstvom. Vrhulaga pa prihajajo strogi ukazi, prepovedi, pozitivnega dela pa ni, dasi je za „regeneracijo ljudstva“ res kaj vredno le pozitivno delo.

Že nekaj časa se pojavlja pri nas v vzgoji posebna struja, ki se odaljuje od načel znanih vzgojevalcev. Vzgoji izkušajo dati novejši pedagogi, ki prihajajo bolj iz zlo. Vedno so bili mnenja, da je naloga vzgoje zbujati v mladini blage čute pravčnosti, strpnosti in značajnosti. Takih čutov pa ne vzgaja „dresura“, marveč le odkritosrčna in dobrohotna vzgoja, ki sama v resnici temelji na teh čutih.

Abstinenca je dobra stvar. Vzdrževati se opojnih pijač je priporočljivo iz zdravstvenih in gospodarskih razlogov. Tudi vzgoja mladine k abstinenki je lepa naloga. Po srednjih in ljudskih šolah so zadnja leta že predavali o tem predmetu, kar je gotovo nekoliko vplivalo na mladino. Prihajajo pa z novimi načrti. Uvesti hočejo na šolah organizirano vojno za abstinenco, in sicer nameravajo uvesti krožke, vpisavati mlade abstinentne v zlato knjigo, jih hvaliti in odlikovati pred drugimi, ki se ne udeležujejo abstinentnega gibanja, grajati pijance in jih opisivati kot grde hudobneže.

Ali je to pametna vzgoja? Ne! Mladina ni za tako vzgojo. Mladina ni samostojna; živi v svoji rodovini in je odvisna popolnoma od družabnih razmer v njej. V šoli se otrok zaoblubi abstinenki, a razmere naneso, da vendar okusi alkohol. Ali bo ta otrok svoj pregrešek utajil ali ga bo priznal? Večinoma ga bo utajil in si bo mislil: Potuhnimo se; saj nisem mogel ravnati drugače! — Drugi otrok bo priznal. Tisti, ki so ostali zvesti, ga bodo zamehovali, smatrali ga bodo za slabica. Osramočen bo sedel med tovariši. Pa tudi fantični vzgojevalci bodo imeli pred seboj večinoma neopravičeno dve različni vrsti otrok. Vse to je neizogibno. To so trije primeri.

Vsakomur mora biti jasno, da se s tako vzgojo pospešuje hinavska neodkritosrčnost in ubija značaje in samostojnost. Za vzgojo k abstinenki so potrebna predavanja, sistematiška navedanja in navodila.

Zgoraj smo že omenjali smer dobre vzgoje sploh, in kar velja za vzgojo vobče, to velja tudi za vzgojo k abstinenki. Predvsem treba naglašati, da pijanec še ni zločinec, marveč je le siromak. Abstinenca torej ni sovraščina pijancev, pač pa pomoček, ki naj prepreči pijanstvo. Tudi agitacija za abstinenco ne sme gojiti razlike in osebnega nasprotstva med ljudmi, v tem primeru med šolsko mladino. Za abstinenco bomo delali le tedaj uspešno, če mladino prepričamo o koristih abstinenke in o nesreči, ki jo povzroča pijanstvo. Otroci naj postanejo abstinenti le iz ljubezni in koristi do abstinentne čednosti.

Zdi se nam, da načrt ni povsem odkritosrčen, ker ne kaže znaka blagohotne vzgoje, kakršno zahtevajo vsi pedagogi.

Sistem, ki ga propagirajo, je prav pripraven za pospeševanje neodkritosrčnosti, razlike med ljudmi in tudi „moralno“ ni najboljše, zakaj prav ekstremna „dresura“ poraja največje najhujšo „nemoralo“.

Vsak abstinent bi pozdravil vzgojo k abstinenki tudi na ljudskih šolah. A način te vzgoje mora biti vzgojen, ne politični.

Književnost.

PROŠNJA.

Za neko literarno delo potrebujem svojo v nemškem jeziku izdano knjižico: „K. k. Artillerie-Hauptmann: Andreas Freih. von Cehovin. ein österr. Held“, kakor tudi Fr. Šegulov spis o prof. Antonu Bezenškiju, ki je bil natisnjen v 2. št. „Ilustr. Tednika“ l. 1913. — Ker nimam teh dveh spisov pri rokah, bi bil jako hvaležen tova-

Obupen je življenja boj,
ovir, nezgod povsod nebroj!...
In kakor bi peklenke sile
na mene vse se navalile,
duši sovražna me premoč,
obupa me objema noč...
Ne morem dalje sam,
ne vem, ne kod — ne kam!
V življenja težkih dneh
ležim potrtn na tleh...
O, Bog, vesoljni gospodar,
tožečo čuj me v bogo stvar:
Pokaj si me poslal na svet?
Mar, da v gorje bom tu zaklet?!
O, ne! Saj si dobrotni Oče,
poslušaj moje prošnje vroče:
Usmili mene se otroka,
in reši naj me tvoja roka!
Spet vzdigni me, podpri,
dovolj mi daj moči,
da nadaljujem trnjev pot
po dolu solz težav in zmot!
Oh, reši ti me strupa
morečega obupa!...
Če pa rešitve zame ni,
čuj zadnjo prošnjo mojo ti:
Vsevišnji milostiv mi bodi,
slabiča prestrogó ne sodi,
ti vsega dobrega izvir:
daj duši pokoj mi in mir!...

Janko Leban.

rišu, ki bi mi ju dal na razpolago vsaj za teden dni. — Bukovica nad Škofjo Loko na Gorenjskem, 7. nov. 1916.

Janko Leban.

„Ljubljanski Zvon“. Vsebinska okrobrskega zvezka: 1. Fran Albrecht: Naš Bog. 2. Fran Govekar: Film. (Dalje.) 3. Utis: Disharmonija. 4. Fr. Milčinski: Aprozacija. 2. Kalo in težija. (Dalje.) 5. Utis: Obrekovalcem. 6. Dr. Pavel Grošelj: Astronomski pomenki. (Konec prvega poglavja.) 7. K. M.: Nekoč je bilo. 8. Utis: Jesen. 9. Dr. Jož. A. Glonar: Med reformacijo in romantiko. (Konec prih.) 10. Fran Albrecht: Na Olski gori. 11. V. K.: Fran Valenčič in drugi. 12. Književna poročila.

„Napredak“, naučno pedagoška smotra. Izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Surednici: Davorin Trstenjak i Josip Škavič. — Zvezka VIII. Sadržaj. Teorijska pedagogija. Ivan Crnko: Higijena pluć i pravilno dihanje s obzirom na uzgajanje. Miloš Borovjević: Dr. W. Lay o temeljima i principima škole akcije. Praktična pedagogija. A. Pakaci: Nekoliko savjeta za rad u školi. Davorin Trstenjak: Izmjena predavanja i pitanja u nastavi. Danijel Bator: Primer iz prirodno-znanstvene obuke. Antun Tunkl: Čitanka u službi povjesne obuke. Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. Obzor po pedagoškom svijetu. Dr. F. Higy-Mandić: W. Wundt o narodima i njihovoj filozofiji. Davorin Trstenjak: Misli modernoga njemačkog pedagoga o pedagoškom vjerovanju. Manji članci i bilješke. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Srednješolske vesti.

EVGEN SAJOVIC.

Dne 31. oktobra t. l. je umrl Evgen Sajovic učitelj telovadbe na II. državni gimnaziji v Ljubljani in svak našemu tovarišu Francu Luznarju, nadučitelju na Primorskem pri Kranju, upravniku „Popotnika“ in blagajniku Zaveze. — Rojen je bil dne 12. majnika 1880 iz veleugledne kranjske rodovine Sajovčeve in je že kot mladenič skupno s poznejšim odvetnikom dr. Jankom Šavnikom pričel z vnejo gojiti telovadbo. Po dovršenih srednješolskih študijah se je nameraval posvetiti pravnstvu, a njegova ljubezen do telovadbe je določila njegovemu življenju drugo smer. Živahnejše delovanje v sokolskih vrstah koncem devetdesetih let je priklenilo Evgena Sajovca še tesneje k sokolski ideji. Vztrajno in neumorno je sodeloval v vseh strokovnih odborih, bodisi v organizaciji ali teoriji, v praktičnem poku ali pri novi terminologiji. Posebno delaven je bil v strokovni literaturi, in njegovo ime je dobro znano v slovenskih in tudi v čeških vrstah — Sploh je bil prero umrli Sajovic v družabnem življenju radovoljno s svojim sodelovanjem na razpolago; posebno rad pa je v družbi svojih prijateljev posejal naše planine, katerih venec oklepa njegovo mnogo, mnogo prero gomilo, ki nanjo z žalostjo in spoštovanjem zre premnogo njegovih prijateljev, katerih si jih je s svojim mirnim in tihim, pa odkritim in kremenitim značajem pridobil prav dosti tudi med slovenskim učitelstvom. — Bodi mu ohranjen blag in trajen spomin!

Gimnazijski tečaj v Kromeriju in v Trstu. Lani ni bilo nič, sedaj pa kar na dveh krajih lahko pošiljamo v tečaje gorishe dijake, ki so obiskovali slovensko gimnazijo v Gorici. Težavo so otvorili tečaje v Trstu, in štejejo sedaj okoli 90 dijakov. Komaj so se tam razmere nekoliko uredile, je presenetila slovensko javnost vest o ustanovitvi gimnazijskih tečajev v Kromeriju. Objavi se v Kromeriju konvikt za sto dijakov, ki bodo tam preskrbljeni z vsem potrebnim. Za imovitejše se določi taksa. Življenske razmere v Trstu niso dobre, v Kromeriju je zagotovljena državna oskrba. Večina profesorjev slovenske gimnazije je zaposlena v Trstu, eden je v Celju, eden je prost, drugi so pri vojakih. Kako naj se dobi iz tega števila potrebne profesorje za Trst in Kromerij? To je nemogoče! Želimo pač, da poklicani faktorji vendar enkrat že uredijo vprašanje slovenskih gimnazijskih tečajev tako, da bodo res končno urejeni — ampak dobro!

Nemška gimnazija — na Voloskem! Čujemo, da ustanove na Voloskem nemško gimnazijo. Za letošnji otvorijo prvi razred, ki je nazaj priglasi 30 dijakov. Za učno osobje je tudi že poskrbljeno.

Vojne olajšave srednješolcem. C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je za srednješolce z včetim rojstnim letnikom 1898, ki so dorašli vojaški službi, izdalo posebno naredbo. Po tej naredbi se pripuste k predčasni zrelosti izkušnji oni srednješolci, ki so v šolskem letu 1916/17 javni ali privatni učenci zadnjih razredov srednjih šol, ako

jim bo iti k vojakom, in pa oni, ki so me-seca junija 1916 dovršili predzadnji razred srednjih šol ter so že odšli k vojakom. Srednješolcem, ki so že pri vojakih in so uvrščeni pri nadomestnih krdelih, se dovoli na prošnjo 4 tedenski dopust, da hodijo v zadnji razred srednjih šol in da napravijo predčasni zrelostni izpit. Srednješolcem, ki so na bojišču, dopustov za obisk šole in za zrelostni izpit ne dovoljujejo.

Madžarsčina na avstrijskih gimnazijah. Kakor poročajo z Dunaja, izdelujejo v naučnem ministrstvu načrt, kako uvesti na naših gimnazijah madžarsčino. V prvi vrsti nameravajo znižati število ur za latinščino in grščino. Madžarsčina bo obvezni predmet. Posebno se bo pa oziralo na to, da se bo na vsaki gimnaziji vršil pouk tudi iz enega ali več deželnih jezikov. Do to-zadevne končnovaljavne odločitve še ni prišlo.

Osebnosti. „Wiener Zeitung“ javlja: Cesar je z najvišjim sklepom s 1. nov. t. l. podelil ravnatelju I. državne gimnazije v Ljubljani dr. Lovru Požarju povodom njegove trajne vpokojitve na lastno prošnjo takse prosto naslov vladnega svetnika. — Profesor Bogumil Remec, ki se je po odpustu kot ravnatelj deželne trgovske šole povrnil na svoje učno mesto v Novo mesto, je sedaj dodeljen za I. tečaj 1916/17 prvi državni gimnaziji v Ljubljani na mesto profesorja Franca Verbiča, ki je dobil zaradi boleznih dopust.

Ustanovitev učnega tečaja in konvikta za slovenske begunce srednješolce v Kromeriju na Moravskem. C. kr. kranjska deželna vlada razglasa: Na ukaz c. kr. ministrstva za notranje zadeve namerava c. kr. moravsko namestništvo ustanoviti v Kromeriju gimnazijski tečaj z uporabo učnega načrta za gorishe državno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom. Temu tečaju se ima priključiti konvikt, v katerega bi se moglo sprejeti kakih 100 gojencev. Ker večina prihodnjih obiskovalcev tega srednješolskega tečaja in pa večina gojencev v konviktu razen begunciev s Kranjske zaradi svoje ubožnosti skoro gotovo uživa državno begunsko podporo, bo država sama trpela stroške za najemnine, opravo, kurjavo, razsvetljavo in čiščenje za pouk in za konvikt namenjenih prostorov, stroške za učiteljsko nadzorovalno in podrejeno osobje, nadalje pri srednješolcih z državno begunsko podporo tudi stroške za njihovo prehrano, obleko, obutev in zdravljenje. Oni gojenci tega konvikta, ki so zadostno imoviti, bodo morali plačati primerno, od c. kr. namestništva določeno pristojbino za kritje stroškov za prehrano, obleko, obutev, šolske knjige, zdravljenje in pa zmerno šolnino, da se deloma krijejo stroški gimnazijskega tečaja in konvikta. Ta tečaj in konvikt sta namenjena slovenskim srednješolcem, in sicer v prvi vrsti onim, ki bivajo na Nižjem Avstrijskem, na Štajerskem, na Češkem in Moravskem in že uživajo begunsko podporo, v drugi vrsti pa za imovitejše, v na-stetih deželah se nahajajoče srednješolce in za srednješolce, ki prebivajo sedaj na Kranjskem in Primorskem. Prošnje za sprejem imajo dotični srednješolci, oziroma njihovi starši vložiti potom politične okrajne oziroma policijske oblasti sedanjega bivališča. V prošnji je navesti, če dotični srednješolec uživa državno begunsko podporo, in se ima prošnji priložiti zadnje šolsko izpravevalo. Na podlagi tako opremljenih prošenj odloča c. kr. moravsko namestništvo v Brnu o sprejemu. Med navedenima dvema kategorijama ubožnejših in imovitejših srednješolcev imajo oni prednost, ki se izkažejo z boljšimi izpravevali, in oni, ki nimajo staršev, oziroma ne žive pri svojih starših. Ako se sprejme srednješolec v kromeriški konvikt, še ne sledi, da bi se smeli njegovi svojci z njim preseliti v Kromerij.

Odlikovanje. Profesor idrijske realke nadporočnik Baldo Baebler, je dobil „Signum laudis“.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem poroča, da so se ua zadnji Lehrerbundovi seji razdelile obresti „Franc-Jožefove ustanove“ ter so bile upoštevane tudi slovenske prošilke. Opozarjamo pa, da vbodoče mora biti vsaka prošnja vložena na podlagi tiskovine, ki je dobili pri Lehrbundu, ker je treba premotriti vse tamkaj navedene razmere.

Učitelje vojske pozivamo, da se prijavijo na podlagi odloka c. kr. vojnega ministrstva odd. 5, št. 18334, od 5. septembra 1916 v častniške šole. Mnogo prizadevanja je stalo organizaciji, da je priborila to ugodnost za vse učiteljsvo, ter bi le škodovalo ugledu našega stanu, ako bi se sedaj ne poslužili vsi te pridobitve.

Glede objavljenja priznanj učiteljev vojakov ne sme biti slovensko učiteljsvo

preskromno, ker tukaj ta sicer lepa lastnost ni na mestu, temveč škoduje našemu ugledu. Objavite tedaj vsako odlikovanje tudi tovarišev vojakov v „Naréd. listu“.

Kakor hitro je kateri tovariš poklican, je treba to takoj naznaniti šolski oblasti, da ne nastanejo radi plače zmešnjave. Marsikateri dobiva še dalje celo plačo, potem pa mu ustaviyo vse, ker mora plačevati nazaj, ker je preveč sprejel. Ravnotako je takoj naznaniti, ako je kateri vojaščine oproščen ter nastopi zopet službo. Vdove, oziroma žene pogrešanih dobivajo le 3 mesece po smrti, oziroma pogrešanja moža polno plačo, potem pa pokojninski znesek. Ako tedaj takih slučajev pravočasno ne naznanijo šolski oblasti, se jim lahko pripeti, da jim je za nekaj časa ustavljena vsa plača, ker se odteguje preveč izplačeni znesek. V takem slučaju se je obrniti do c. kr. deželne šolskega sveta in deželne odbora za milostni odpis.

Draginjska doklada iz leta 1914 je bila večkrat v nevarnosti, in le odločnemu nastopu organizacije se imamo zahvaliti, da nam je ohranjena ter smo dobili tudi še vojno draginjsko doklado; bila je tozadevno deputacija na Dunaju. Sedaj smo na delu, da dosežemo kaj za leto 1917. Omenjamo, da se je organizacija zavzela tudi za plače in doklade učiteljev vojakov samcev.

Iz vsega pa učiteljsvo lahko razvidi, da organizacija ne spi, ampak stoji vedno na braniku za naše pravice, ter se jako motijo tisti, ki mislijo, da glavno naše delo tiči v slavnostnih zborovanjih ter se sedaj odtegujejo in ne plačujejo članarine. Vsakdo naj se zaveda svojih dolžnosti!

Vodstvo.

Kranjske vesti.

—r— C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je izdal na vsa šolska vodstva poziv, naj poskrbe, da bodo šolski otroci pripravili za vojake božična darila. Doposlati jih je do 25. novembra na „Mesto za zbiranje daril c. kr. vojnega preskrbovalnega urada v Ljubljani pri c. kr. deželni vladi, Simona Gregorčiča ulica 20.“

—r— Usposobljenostne izkušnje za občje ljudske in meščanske šole, ki so se vršile pred ljubljansko c. kr. izpraševalno komisijo pod predsedstvom vladnega svetnika dr. Bezjaka, so se končale. Aprobirani so bili: 1. Za meščanske šole s slovenskim učnim jezikom: Kmet Marija, definitivna učiteljica v Trstu (I. strok. skupina); 2. posebne izpite so položili: za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Rojina Vladimir, prov. učitelj na Prežganju; iz francoščine z nemškim učnim jezikom: Schiffer Antonija, zasebnica v Ribnici. 3. Učna usposobljenost za splošne ljudske šole se je priznala: a) za občje ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Sersič Anzelma, prov. učiteljica na hrvatski ljudski šoli v Pazinu; b) za občje ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Bulovec Alojzij, suplent v Lesah; Gaspari Anton, prv. učitelj v Babinem polju; Pečjak Rudolf, prov. učitelj v Ribnici; Pugelj Anton, prov. učitelj v Hinjah; Skebe Vincenc, pomožni učitelj v Preloki; Trošt Ivan, prov. učitelj v Loškem potoku; Urbinc Jožef, suplent v Gribljah; Vidic Anton, prov. učitelj v Trziču; Zavrl Albin, suplent na deški meščanski šoli v Krškem (za občje ljudske šole z nemškim učnim jezikom z odliko); Bahovec Pavla (s. Angela), prov. vadniška učiteljica v Škofji Loki; Černe Jožefina, poizkusna kandidatinja v Ljubljani; Dolenc Marija, poizkusna kandidatinja v Trstu; Fuks Ana, bivša suplentinja v Ljubljani; Hafner Angela, prov. učiteljica v Trziču; Iskra Albina, suplentinja v Dolenji vasi pri Ribnici; Knez Olga, poizkusna kandidatinja v Ljubljani; Leskovec Leopoldina, prov. učiteljica v Sp. Idriji; Likozar Jožefa, suplentinja v Ljubljani; Malavašič Albina, suplentinja na Vrhniki; Merala Leopoldina, suplentinja v Ribnici; Piano Ana, suplentinja v Gornjem gradu; Rajh Julijana, suplentinja; Reich Marta, suplentinja v Sori; Rojnik Ana, suplentinja v St. Mihaelu pri Ljubnu; Skaza Marija, suplentinja v Velenju; Sušnik Marija (s. Marija Maksima), prov. učiteljica na Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani; Virant Julijana, suplentinja v Doberni; Vrtovec Vida, suplentinja na c. kr. pripravljalnem razredu za srednje šole v Trstu; c) za občje ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Zalar Franc, prov. učitelj pri Sv. Trojici. — Ena kandidatinja za meščanske šole je bila reprobirana, dve kandidatini za meščanske šole sta med ustno izkušnjo odstopili; ena kandidatinja za francoski jezik in dva kandidata ter dve kandidatini za občje ljudske šole so bili reprobirani.

—r— Osebnosti. Jelica Sadarjeva, bivša brezplačna suplentinja na I. mestni deški ljudski šoli, je imenovana za učiteljico petja na mestnem dekleškem liceju in hkrati za suplentino na licejski vadnici v Ljubljani.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za provizorični učiteljici sta imenovani abs. učit. kandidatinja Marija Lobetova v Gradcu pri

Črnomlju, abs. učit. kand. Terezija Jaksetova v Radencih. — Na dekleški mestni nemški osemrazrednici v Ljubljani bosta suprirali poizk. kandidatini pl. Kleinmayrova in Ana Kunstlova. Brezplačna šolska praksa na mestni nemški dekleški osemrazrednici je dovoljena abs. učit. kand. Elzi Tschadovi. — Vpokojena je učiteljica Marija Levstik-Stuhlyjeva v St. Petru pri Ljubljani. Eleonora Krkočeva je nameščena za suplentino v St. Jerneju namesto vpoklicanega učitelja Ivana Gantarja, Marija Hauptmanova v Toplicah namesto vpoklicanega učitelja Boža Račiča, in Vida Božičeva v Starem trgu pri Črnomlju. — Za provizorično učiteljico v St. Jerneju le nameščena Valerija Žlindrova. — Namesto vpoklicanega učitelja-voditelja Ivana Semerla v Lescah bo suprirala abs. učit. kandidatinja Pavla Gmeinerjeva. — C. kr. šolski svet je vzel naznanje dovolitev dopusta učiteljici Metodiji Šusteršičevi in vstop provizorične učiteljice Franciške Leskovčeve na zasebni dekleški osemrazrednici v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani. — C. kr. okr. šolski svet v Kranju je imenoval absolvirano učiteljsko kandidatino Frideriko Kramerjevo za provizorično učiteljico na petrazredni deški ljudski šoli v Škofji Loki. — C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu je imenoval namesto zaradi boleznih na dopustu se nahajajoče učiteljice Josipine Knez-Martincičeve bivšo prov. učiteljico v Podstenju Antonijo Cerarjevo za suplentino na dvo-razredni ljudski šoli v Rakeku. — C. kr. okr. šolski svet za ljubljansko okolico je imenoval namesto k vojakom odšlega učitelja Viktorja Lapajnjarja bivšo pomožno učiteljico na vadnici zasebnega uršulinskega učiteljišča v Ljubljani Viktorijo Medvedovo za suplentino na ljudski šoli v Notranjih goricah. — Za provizorično učiteljico v Velikem Trnu je nameščena Marija Pirčeva, za suplentinjso nameščena: Stefanija Novakova, v Prežganju, Josipina Blumauerjeva v St. Vidu pri Vipavi, Ivana Klemenčeva v Čemšeniku, Ana Kertnikova v St. Vidu pri Brdu, v Suhorju je nameščena za provizorično učiteljico Josipina Rozmanova.

—r— Desetletnica smrti Simon Gregorčiča. Dne 24. novembra mine 10 let, kar je umrl pesnik Simon Gregorčič. Ni treba poudarjati, kako velike vrednosti so Simona Gregorčiča poezije za slovenski narod, spominjati se pa moramo pesnika Gregorčiča ob njegovi smrti 10-letnici še posebno zaradi tega, ker igrajo njegove poezije prav zdaj, ko se borimo s smrtnim avstrijskim sovražnikom — z verolomnim Lahom — velevažno, preroško vlogo. Zato je c. kr. mestni šolski svet na svoji zadnji seji na predlog nadučitelja Jakoba Dimnika sklenil, da se ta Gregorčičeva obletnica praznuje v mestnih šolah v Ljubljani s primernimi deklamacijami iz Gregorčičevih poezij (n. pr. „Soči“, „Odlikovanje“ itd.) in s primernimi nalogami, ki jim naj bo snov vzeta iz Gregorčičevega življenja ali iz njegovih poezij. — Popolnoma prav! Našega miljenca Gregorčiča naj bi se na enak način spominjale vse šole!

—r— Število učencev na mestnih deških šolah v Ljubljani. Letos je vpisanih na mestnih javnih deških ljudskih šolah 2305 učencev, in sicer: na I. mestni šest-razrednici 592; na II. mestni osemrazrednici 484; na III. mestni petrazrednici 253; na IV. mestni šestrazrednici 308; na mestni nemški petrazrednici 308 (med temi 108 begunskih učencev); na osemrazrednici v Spodnji Šiški pa 361 učencev.

—r— Begunskih otrok s Primorskega se je vpisalo na ljubljanske deške in dekleške šole 650; nekaj jih pa pohaja še brez pouka po mestu.

—r— Od mrtvih je vstal Alojzij Ivanetič, praporščak in učiteljski abiturient iz Črešnjave v Beli Krajini, ki je bil že razglašen po časopisih med padlimi vojniki na severnem bojišču. Sedaj pa piše svojim staršem to-le:

„Jaz sem ujetnik na Ruskem in bivam nekaj dni v Moskvi. Naslova Vam ne morem poslati, ker še nisem dospel do svojega cilja. Kadar se kje ustanovim, Vam pišem. Zdrav sem in ne želim nič drugega kot to, da bi kmalu zavladal zaželeni mir. Zdravi vsi!“

—r— Smrtna kosa. V Stari Loki pri Škofji Loki je umrla v visoki starosti (80 let) edina še živeča sestra pokojnega nepozabnega ravnatelja Andreja Praprotnik, ustanovnika in prvega urednika našega lista. — Blag ji bodi spomin!

—r— Z ljubljanskega učiteljišča. Na lastno prošnjo je trajno vpokojena c. kr. vadniška učiteljica na c. kr. učiteljišču v Ljubljani Pavla pl. Renzenbergova.

—r— Umrla je tovarišu Franju Lovšinu, nadučitelju na Vinici v Beli Krajini, mati Uršula Lovšinova, stara 85 let. Blag spomin vrli slovenski materi! Tovarišu Lovšinu naše iskreno sožalje!

—r— Bolezen med otroki v Trziču. Zaradi ošpic so v Trziču na Gorenjskem zaprli nemško šolo. Tudi slovensko bo treba, ker je mnogo otrok bolnih.